

Alexandru Furtună (Chișinău, Republica Moldova).
Doctor în istorie, conferențiar cercetător, Institutul de Istorie al Academiei de Științe a Moldovei.

Александр Фуртунэ (Кишинев, Республика Молдова). Доктор истории, конференциар-исследователь,

Институт истории Академии наук Молдовы.

Alexandr Furtuna (Chisinau, Republic of Moldova).
PhD in History, Research Associate Professor, Institute of History of the Academy of Sciences of Moldova.

E-mail: alexandrufurtuna32@yahoo.com

Sergiu BACALOV

DIN NOU DESPRE CAZACII MOLDOVENI. ASPECTE ISTORICO-GENEALOGICE REFERITOARE LA NEAMUL DE DVORENI BASARABENI CAZACU

Rezumat

Din nou despre cazacii moldoveni.

Aspecte istorico-genealogice referitoare la neamul de dvoreni basarabeni Cazacu

În articol este cercetat fenomenul cazacilor moldoveni. Un aspect important al acestei tematici se referă la răspândirea antroponimului „Cazacu” în Moldova medievală. Autorul, ca studiu de caz, investighează aspecte istorice și genealogice referitoare la familia de boieri moldoveni și nobili basarabeni Cazacu.

Cuvinte-cheie: cazaci moldoveni, nobili, boieri, Basarabia, documente, genealogie.

Резюме

Новые исследования историко-генеалогических аспектов, связанных с родом бессарабских дворян Казаку

В статье исследуется феномен молдавских казаков. Важным аспектом этой тематики является проблема распространения антропонима *Казаку* в средневековой Молдове. Автор исследует исторические и генеалогические аспекты, связанные с семейством молдавских бояр и бессарабских дворян Казаку.

Ключевые слова: молдавские казаки, дворяне, бояре, Бессарабия, документы, генеалогия.

Summary

New research of genealogical and historical aspects related to the family of Bessarabian nobility Cazacu (Kazaku)

The article examines the phenomenon of Moldavian Cossacks. An important aspect of this theme refers to the problem of the proliferation of the anthroponym „Cazacu” in medieval Moldova. The author investigates the historical and genealogical aspects related to the family of Moldavian boyars and Bessarabian nobility Cazacu (Kazaku).

Key words: Moldavian Cossacks, the nobles, the boyars, Bessarabia, documents, genealogy.

În Moldova medievală, prezența cazacilor a avut câteva forme: 1) cazaci ucraineni ca mercenari pe durata unor perioade scurte de timp; 2) cazaci ucraineni (ulterior și moldoveni), în calitate ca lefegii, încadrați în unitățile regulate speciale ale armatei moldovenești, apoi în cadrul gărzii Curții Domnești; 3) cazacii din ținutul Soroca, ca categorie social-militară de grăniceri, alcătuită în majoritate din moldoveni; 4) moldoveni care au activat temporar în mediul căzăcimii ucrainene și care la întoarcerea în patrie au fost porecliți „Cazacu”. Subliniem faptul că porecla „Cazacu” putea fi purtată și de persoane care au activat în unitățile de cazaci din Țara Moldovei, sau chiar cazaci ucraineni, strămuțați cu traiul în dreapta Nistrului cu diferite ocazii [4, p. 12-33].

În continuare, vom aborda câteva aspecte referitoare la cea de a patra categorie de cazaci moldoveni, identificată în baza criteriului antroponimic.

La mijlocul secolului al XIX-lea, în Basarabia a fost atestată existența bătrânilor răzășești cu numele „Cazacu” în moșiile Biești, Slobozia Hodoroștea, Sferja, din ținutul Orhei, Izvor, din ținutul Soroca, Cobusca Nouă, din ținutul Bender [2, p. 115, 116, 121, 135]. Nu știm cu siguranță dacă răzășii acestor bătrâni erau rude, ceea ce nu-i exclus, însă cert este faptul că originea purtătorilor numelui de neam „Cazacu” din aceste sate este în mediul vechii boierimi moldovenești [2, p. 63-69]. Ca urmare a emiterii Așezământului lui Constantin vodă Mavrocordat din 1834 (prin care a fost creată noua boierime și ceata mazălilor), preluat de autoritățile țariste ale Basarabiei ca bază pentru acordarea statutului de dvoreni (nobili) basarabeni, mulți reprezentanți ai neamului (neamurilor?) boieresc Cazacu au pierdut șansa de a obține o poziție socială privilegiată. Astfel, puteau deveni dvoreni basarabeni doar acele persoane care, ele însele sau strămoșii lor, au deținut dregătorii sau cinuri boierești de la mare-logofăt până la logofăt al III-lea. De aceea, deocamdată, ca studiu de caz vom examina prin prismă istorico-genealogică doar aspecte referitoare la neamul de boieri moldoveni și dvoreni basarabeni Cazacu, întemeietorul cărora a fost Gavril Cazacu.

* * *

Gavril C. Cazacu s-a născut la 14 aprilie 1875, în orașul Botoșani, în familia vel stolnicului Constantin Cazacu (originar din ținutul Suceava¹) și a soției sale Ileana, fiica lui Ioan Malinescu². El s-a stabilit în spațiul pruto-nistean înainte de anul 1812 [1, f. 16, 16 v.]³.

Gavril C. Cazacu a fost căsătorit cu Ecaterina, fiica dvoreanului Sava Nicolau. Au avut patru copii: fiii Vasile și Ioan și fiicele Maria (născută în 1826) și Elena (s-a născut la 24 ianuarie 1832 în satul Goliești (Goleni), ținutul Hotin [1, f. 40, 40 v.]⁴) [1, f. 32, 32 v.]⁵.

Vasile, primul fiu al lui Gavril Cazacu, s-a născut la 11 februarie 1824 în satul Rudi de Sus, ținutul Soroca, ținut în posesiune de tatăl său [1, f. 17, 17 v.]⁶. În 1833 a fost trimis la studii [1, f. 17, 17 v.]⁷, iar la 1842 a fost încadrat în serviciu de stat [1, f. 42]⁸.

Ioan (Ivan), al doilea fiu al lui Gavril Cazacu, s-a născut la 7 ianuarie 1828 în satul Goliești, ținutul Hotin, a cărui moșie era ținută în posesiune de tatăl său [1, f. 39, 39 v.]⁹. Ioan G. Cazacu a fost căsătorit cu Alexandra, fiica lui Alexei Papafilov, moșier în satul Suslenii de Jos, ținutul Orhei. În 1866 el locuia la Susleni, pe moșia soției sale [1, f. 11, 12]¹⁰. Fiii lui Ivan Gavrilovici Cazacu au fost: Dimitri Cazacu (în 1895 locuia în Chișinău) [1, f. 15, 29]¹¹ și Nicolae Cazacu [1, f. 27]¹².

* * *

La 14 decembrie 1833 Gavril Cazacu a scris o cere, la care a anexat un pachet de acte, pentru ca autoritățile responsabile să-i confirme noblețea și să fie acceptat cu întreaga sa familie în mediul dvorenimii basarabene [1, f. 32, 32 v.]. Având în vedere că documentele vechi de familie au fost pierdute în timpul unui incendiu, Gavril Cazacu a prezentat un set de mărturii atât din partea dvorenilor și moșierilor basarabeni, cât și din partea autorităților Principatului Moldovei, prin care se confirma faptul că Căzăceștii provin dintr-un neam vechi de boieri moldoveni, iar Constantin Cazacu, tatăl lui Gavril Cazacu, a deținut cinul de vel stolnic fiind scutit de plata dărilor¹³.

Grație cinului boieresc de „vel stolnic” al părintelui său, la 23 decembrie 1833 Adunarea Deputaților Nobilimii Basarabiei a confirmat originea nobilă a familiei lui Gavril Cazacu, cu înscrierea ei în partea I a cărții genealogice a Basarabiei, pe ținutul Iași [3, p. 162-163]. Ulterior, dosarul acestei familii a fost reexaminat, proces finalizat cu reconfirmarea nobleței Căzăceștilor la 6 octombrie 1849 [1, f. 13]¹⁴. La 20 aprilie 1860, Departamentul Heraldic al Senatului a respins dosarul familiei Cazacu, sub motivul insuficienței actelor doveditoare [3, p. 163].

* * *

Din activitatea economică în Basarabia a dvoreanului Gavril Cazacu se știe că el, neavând proprietăți funciare personale, lua în posesiune moșii străine: Rudi de Sus, ținutul Hotinului (în jurul anului 1824), Goliești, ținutul Hotin (prin anii 1828-1833), Țaul (cca 1849-1851) [1, f. 56 v.]¹⁵. De asemenea, fiind înscris în

ghilda III a negustorilor din orașul Bălți, practica comerțul cu vite: cumpăra boi și-i exporta peste hotare, în Principatul Moldovei. În această postură (exportator de boi prin vama Lipcani), a fost atestat, între 1851 și 1853, într-un demers al Judecătorei ținutului Iași, adresat Adunării Deputaților Nobilimii Basarabiei, cu privire la pretențiile unui Andrei Brad din satul Fântâna Albă, pentru un bou aflat printre vitele exportate de dvoreanul Gavril Cazacu. Andrei Brad susținea că acel bou era al său, fiind rățăcit în cireada de vite a lui Stepan Lure, posesorul moșiilor Fântâna Albă și Scăieni. Stepan Lure a declarat, la rândul său, că a cumpărat bou de la fratele jeluitorului, Toader Brad, apoi l-a vândut lui Gavril Cazacu. Vita în cauză a fost reținută la vamă și încredințată lui Mihailo Hamenciuc, un angajat al acesteia, să o ducă la Cârmuirea Volostei Lipcani. Însă, pe drum, Gavril Cazacu, împreună cu doi slujitori ai săi, l-au forțat pe Hamenciuc să le restituie vita [1, f. 1, 1 v., 2, 2 v.]¹⁶.

În 1853, Judecătoria ținutului Soroca-Iași examina din nou cazul dvoreanului Gavril Cazacu, deja acuzat de bătaia aplicată unei țărance (Ecaterina Cebotari) [1, f. 4, 4 v.]¹⁷.

Anexă

Nr. 1. 1832 martie 22. *Mărturie de naștere și botez a lui Gavril Cazacu, confirmată de Dicasteria Duhovnicească a Principatului Moldovei.*

Mărturia di botez

Să adiverește prin acesta cum că d(umnea)lui Gavriil Căzacu, de lege grecească a bisăricii răsăritului neunită, fii născut din legiuită cununii a d(mi)sali stolnicului Costantin Căzacu și a soțului d(mi)sali Ileana fiică răpăusatului Ioan Mălinescu, cari sau născut la anul una miia șaptesuti noaozăci și cinci apr(ilie) în patrusprezăci, și sau botezat di cătră mini gios iscălitul la doaozăci și doao apr(ilie) acelu-eș an, în bisărica din târgul Botoșanii cu hramul Adormirii Maicii Domnului, taina sfânt(ului) botez au priimit prin preutul Dimitrachî aceluiaș târg, spre încredințare urmează a me iscălitură.

Scar(lat) Negruță aga, 1832 mart 22

După cercetarea de noi făcută / acei ce astăz ne aflăm slujitori bisericii Ospeniia din Botoșani/ am găsit adevărată înscrisa mai sus arătare de mitrică, a du(mnea)lui Gavriil Cazacu, drept aceea am credințat. 1832 mart 27.

Grigorie Iconom, Ioan Sac(hel)ar protopop.

No 210

Di la Dohovniceasca Dicasterie a sfintei Mitropolii Moldavvii

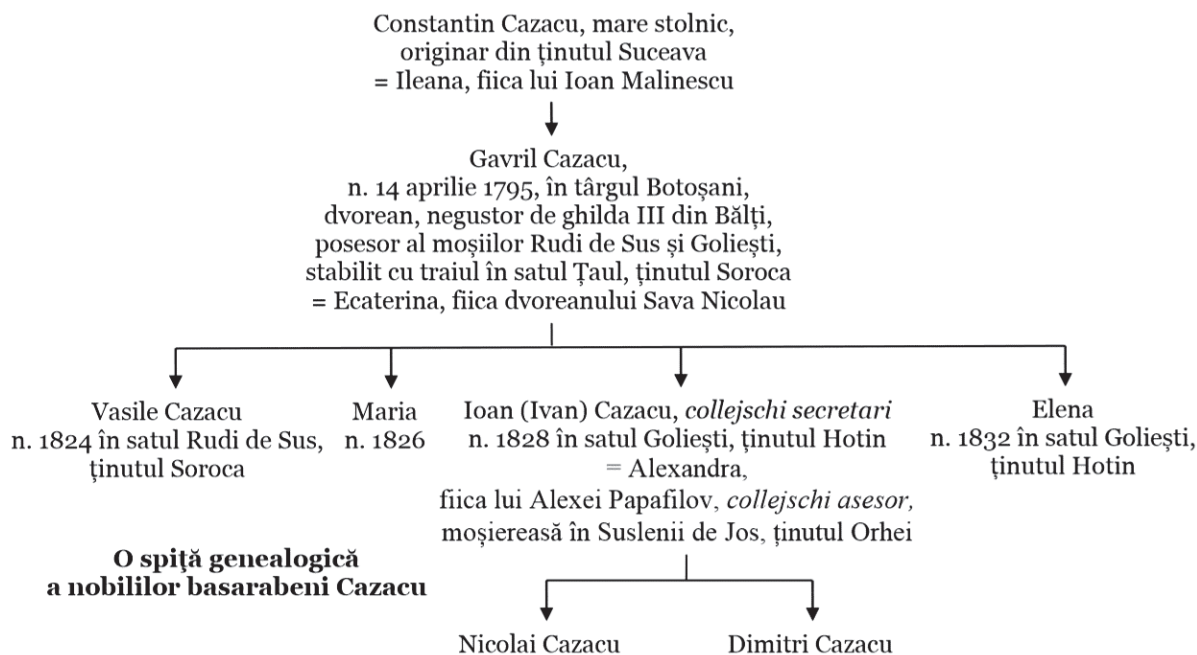
După iscăliturile din mărturie acesta, a preuților, și adiverită și de sacalariul Ioan, protopreut <...> ținutului Botoșanii văzândușă, că iaste adivărată sau încredințat și de Dicasterie, cu isăliturile asesorilor, și cu peceate numitei giudecătoreii.

(M.P.) Antonie Economu, Feodosie Economu, Costantin Iconom.

1832 maiu 10

Sursa: *Arhiva Națională a Republicii Moldova. Fond*

Prezentăm în anexă câteva documente care au servit ca bază pentru confirmarea nobleței neamului lui Gavril Cazacu și înscrierea acestuia în mediul dvorenimii basarabene.

88, inventar 1, dosar 697, filele 23, 23 verso.

Nr. 2. 1832 martie 25. *Mărturia mitropolitului Moldovei Veniamin Costachi și a unor mari boieri, confirmată de Divanul Judecătoresc al Moldovei și de Consulatul Imperiului Rusiei din Iași, privind originea boierească a neamului lui Gavril Cazacu.*

Mărturie

După deplină și adevărata știință ce avem pentru dumn(ea)lui Gavril Cazacul, fiul răposatului stol(ni) c Costandin Cazacul, carile din întâmplare rămăind mic nevrăstnic de părinții săi, și fără vre o altă rudenie, lipsându-i și documenturile ce ave a tragerii neamului său, din pricina arderii casălor părinților săi, ce au fost trăitori în ținutul Sucevii din acest Prințipat al Moldaviei.

După rugămintea ce niau făcut, și după știința ce avem că părintele său au fost întru adevăr jeluut cu cin de vel stol(ni)c, și din vechiu niam de boeriu, iam dat această adevăriniță mărturisitoare dreptăților sale.

Anul 1832 martie 25. Eșii

V(eniamin) Costachi mitropolit Moldaviei, Varlaam Serdeon, <.....>, Ioan <.....> post(elnic), <.....>, Vasile Carp spat(a)r, A. Rale, A Cantacuzino, <.....>, Costachi Ghica agă, Pruncu post(elnic), Alexa(andr)u Vărnau spat(a)r, Buhuș agă, <.....>.

No 2542

Divanul Judecătoresc a prinț(apatului) Moldaviei.

Mărturia acesta ci să dă lui Gavril Cazacul, de cătră dumn(ea)lor boerii iscăliț mărturisită și di cătră chireu icriu Veniamin mitropolit Moldaviei fiind supt adivărati iscălituri pă cerire ce au făcut să încredințază cu iscăliturili cilenurilor și puneri pecețai Divanului. Eșii, 1832 anuluna

iulii 9

<.....>, <.....>, I. Cantacuzin,
<.....> Chirica ban (L.Ș.)
Șeful de secție Pancrate

№ 2592

Что действительно сие свидетельство засвидетельствовано бывшим в 1832 году молдавским судебным Диваном в том Российское Императорское в Молдавии Консульство в подписом и приложением казенной печати удостоверяет. Яссы 17 ноября 1858 года.

Управляющий Консульством С. Попов. (М.П.)

Копия Перевод с молдавского
Свидетельство

По совершенной нам известности о господине Гаврииле Казаке сыне умершаго стольника Константина Казака, который оставшись в сущем малолетстве от родителей и родственников его в неизвестности о доказательствах происхождения фамилии его по причине пожара случившагося в доме отца го жительствовавшего в Молдавского Княжества в Сучавском цынуте. Мы ниже подписавшиеся вследствие ходатайства его Казака удостоверяем сим о действительном известности нам, что отец его был точно пожалован чином вел стольника происходящего из древней фамилии. Город Яссы 1832 года марта 25 дня. Подлинное подписали: Венямин метрополит Молдавский, Варлаам Сардион, Костакий Гика ага, Йордакий Россет, Богуш ага, Василий Карп спатарь, Александр Вырнав спатарь, А. Кантакузин, Прункул постельник.

Диван Княжества Молдавского

Сие свидетельство данное Гаврилу Казаку подписавшемся на оном боярами и митрополитом Венямином, действительно есть за собственными подписами их, в том по прошению его удостоверяется подписами членов и приложением Диванской печати. Яссы 1832-го года июля 9 дня. Подписали: Катаржи ворник, Бейдеман спатарь, И. Кантакузин, Кирика бан, и директор Канцелярии Панкратьев.

(М. П.)

Sursa: *Arhiva Națională a Republicii Moldova. Fond 88, inventar 1, dosar 697, filele 19, 19 verso (original), 20, 20 verso (copie).*

Nr. 3. 1833 august 19. *Mărturia Divanului Domnesc al Principatului Moldovei confirmată de Consulatul Imperiului Rusiei din Iași, privind originea boierească a neamului lui Gavril Cazacu.*

Divanul Domnescu a Prințipatului Moldovii.

Domnelui Gavriil Cazacul, fiul stolnicului Costantin Cazacul, întrând cu jalobă cătră acestu divan, au făcut ceriri ca după mărturia ci ari di la înalt Preosfințitul Mitropolit și di la alți boeri, să i să dei și di la divanu Atestat pentru stare în care au fost cunoscuți aice în Moldavvia, atât dum(nea)lui Gavriil Cazacul, cât și părintii dum(nea)lui, dum(nea)lui stolnicul Constantin Cazacul. Deci văzându-să di cătră divan mărturia înfășoșată di dum(nea)lui, supt iscăliturili înaltului preosfințit al țării mitr(o)politului chirio chir Veniamin, a răposatului Varlaam Sardeon, i a dumilorsali vornicului Neculai Ditachi, post(elni)c Ioan Cuza, post(elni)c Petrachi Vărnav, post(elni)c Iordachi Pruncul, aga Constantin Roset, aga Matei Buhuș, aga Costachi Ghica, spat(a)r Alexandru Raletol, carei coprinzătoare că părintii dum(nealui), stolnicul Constantin Cazacu, cât și dum(nealui) Gavril Cazacu în toată a sa petreciri în pământul acesta, au fost socotiți în stare de boeri, dobândind privileghion a ni împărțășirii la nici un feliu di angariia pământului, decât la slujbili privitoare spre folosința pământului, la care purure sau purtat cu cinstită și buni răduiali. Drept aceia i sau dat dum(nealui) Gavril Cazacul, adivăratului și drept fiu a răposatului Constantin Cazacul stolnic. Și de la acestu divanu acestu Atestat spre legitimită sa, încredințând întocmai celi di mai sus zisă și mărturisite, cari atestat sau întărit cu iscăliturilimădulărilor și punier peceții Divanului.

T(eodor) Baș log(o)f(ă)t, <.....>, Baș vornic, <.....>, Alecu Roset hat(man), Vasile Alexandri post(elnic)

Secția I, part. I (M.P.) șeful de secție pahar Pancratev

No. 604 registrator <.....>
1833 avgust 19

№ 2591

Что действительно сие Аттестат выдан из Молдавского Княжеского Дивана в том Российское Императорское в Молдавии Консульство в подписом и приложением казенной печати удостоверяет. Яссы 17 ноября 1858 года.

Управляющий Консульством С. Попов. (М. П.)

* * *

Копия

Диван Княжества Молдавского

Г-н Гаврил Казак сын стольника Константина Казака в поданном сему Дивану прошении просил о выдаче ему из онаго Аттестата о происхождении фамилии его равно и отца его стольника Константина Казака признанной в Молдавии как удостоверяет свидетельство выданное ему от Высокопреосвященнейшаго митрополита Венямина и прочих бояр. В следствие чего по рассмотрению сим Диваном выше означенного представленнаго им свидетельства за подписами поясненных на оном лиц, о том что отец его стольник Константин Казак а равно и сам он Гаврил Казак во все время нахождения в отечестве сем, были почитаемы в боярском достоинстве по преимуществам приобретенным ими тамо, с освобождением от всех вообще налогов кроме служб для пользы отечества в которых они сопровождали всегда честно и добропорядочно. Для того дано сие г-ну Гаврилу Казаку в том что, он есть действительно сын умершаго стольника Константина Казака для представления онаго куда следует в доказательство за подписами членов онаго и приложением сего Дивана печати. Яссы, августа 19-го дня 1833 года. Подписали: Феодор Балш логофет, Балш ворник, Катаржиу ворник, Алеко Россет хатман, Василий Александри постельник, исправляющий должность директора Бурда сулжер. (М. П.)

Часть 1-ое, отделение 1-ое

№ 604

Sursa: *Arhiva Națională a Republicii Moldova. Fond 88, inventar 1, dosar 697, filele 21, 21 verso (original), 22, 22 verso (copie).*

Nr. 4. 1833 decembrie 21. *Mărturia mai multor dorenii și moșieri basaraeni despre originea boierească a neamului lui Gavril Cazacu.*

Свидетельство

Dom(nu)lui Gavril Căzacu legiuitul fiu a răposatului stolnic Costandin Căzacu, făcând cerire noastră mai gios iscăliților dvoreani și pomeșci din oblastia Basarabiei, ca săi dăm adivirinți de tragirea neamului său, prin acesta încredințăm că după ce deplină și adivărată știință ci avem, d(o)m(n)u(l) Căzacu în toată curgirea pitrecirii sale au fost de toți noi socotit și cinstit ca un evghinis și adivărat fiu di boeri. Pe lângă aceasta <pe de o> parte au fost întrebuițat și în multe slujbi patriotice <pe> care leau săvârșit cu toată sârguința și cinstea evghiniticească, iar pe di alta și pentru tragirea sa au fost și esti întocmai precum să cuvinii dvoreneștii numiri, precum ducomenturile ci are și cari sânt drepti a sali mărturisăscu, pentru care am iscălit. Orașul Chișinău, anul 1833 dec(hem)v(rie) 21 zile.

Господин Гавриил Казак законный сын столника Константина Казака, прося от нас ниже подписавшиеся дворяне и помещики Бессарабской области выдать ему свидетельство о происхождении его. Сим удостоверяем: что по полному сведения нашему, он г-н Казак во все время был от всех нас признанным и почитаем как благородный и действительный боярский сын; при сем был употреблен и во многих отечественных службах которых исполнял со всею деятельностью и рачительностью, и имел и имея при том проживание свое соответственно благородному званию как о сем имеюшимися у него и собственное ему принадлежащих документов свидетельствуют, в чем и мы подписались. Город Кишинев, 1833 года декабря 21 дня.

Pomeșcic <.....>

Colejschi asăzor Costandin Bodescu

Помещик дворянин титулярный советник Иван Янов

Титулярный советник К. Стамати

Дворянин Григорий <.....>

Дворянин коллежский асессор Константин <.....>

Дворянин Антон Гоза<...>

Дворянин коллежский регистратор М. Богуш

Dvoreanin colejschii secretari Iancu Filădor

Dvoreanin Imanoil Stărc

Губернский секретарь <Е.> Стамати

Дворянин коллежский регистратор <.....>

Sursa: Arhiva Națională a Republicii Moldova. Fond 88, inventar 1, dosar 697, filele 18, 18 verso (original).

Note

¹ Vezi documentul nr. 2 din Anexă.

² Vezi documentul nr. 1 din Anexă.

³ Свидетельство многих дворян от 1 октября 1849: «что Господин Гаврил Козак сын умершаго стольника Константина Казака, действительно находится на постоянном жительстве в Бессарабской Области гораздо ранее 1812 года, и что ни он Козак и предки его в подушном окладе никогда не состояли».

⁴ «Метричным книгам Хотинского уезда селения Русян Георгиевской церкви состоит в записке под № 3 следующий акт: 1832 года генваря 24-го у посессора из слободзеи Голиешт Гавриила Казака, православнаго исповедания и законной жены его Екатерины Саввой родилась младеница Елена».

⁵ 14 декабря 1833 «дворянин Гавриил Константинов сын Казаку», «мне от роду 38 лет, женат на дочери дворянина Саввы Николау, Екатерине, имею детей: сыновей Василия 9 Ивана 5 и дочерей Марию 7 и Елену 2 лет»; «жительство мое в Яском уезде, в селение Голиештах, недвижимым имением не владею».

⁶ «Метричным книгам Хотинского уезда селения Руг Высших Михайловской церкви состоит в записке под № 2 следующий акт: 1824 года февраля 11 у посессора селения Руги Высших Гавриила Казака право-

славнаго исповедания и законной жены его Екатерины того же исповедания родился младенец Василий».

⁷ 13 декабря 1833 «при поступлении его в училище» Василия.

⁸ 6 апреля 1842 Гаврил Константинович Казаку «при определении сына моего Василия в государственную службу».

⁹ «Метричным книгам Хотинского уезда селения Русян Георгиевской церкви состоит в записке под № 2 следующий акт: 1828 года генваря 7-го у посессора слободзеи Голиешт Гавриила Казака, православнаго исповедания родился младенец Иоанн».

¹⁰ 17 января 1866 «просит коллежский секретарь Иван Гаврилов Козак», «жена моя Александра», «дабы повелено было внести жену мою Александру Алексеену в родословную мою», «жительство мое в Суследах, Оргеевского уезда»; 18 января 1865 коллежский секретарь Александр Котруца, дворянин Михаил Сырбу, дворянин Сократ Томулец, коллежский секретарь Димитрий Рач <...> свидетельствовали что: «дворянка Александра Алексеевна Козак, дочь коллежскаго асессора Папафилова, есть законная жена коллежскаго секретаря Ивана Казака и владеет в вотчине Суследах-де-Жос количество земли, дающем ей право на участие в дворянских выборах».

¹¹ «Метрику о рождение отца моего Ивана Гавриловича Казака... получил Димитрий Казак»; 12 января 1895 «дворянина Димитрия Ивановича Казака, жительствоующаго в г. Кишиневе по Могилевской улице № 6», «имея необходимость представить в Дворянский Банк свидетельство о том, что отец мой дворянин Иван Гаврилович Казак записан в родословную книгу бессарабских дворян».

¹² 3 марта 1910 «Сиротский Суд просить сообщить... состоит ли в числе потомственных дворян Николай Иванович Козак, или отец его Иван Козак».

¹³ Vezi documentele nr. 2, 3, 4 din Anexă.

¹⁴ 16 января 1866, БДДС: «23 декабря 1833 и по дополнительному 6 октября 1849 годах, Гаврил Константинов Козак с сыновьями его Василием и Иоанном признаны в дворянском достоинстве и внесен в 1-ю часть дворянской родословной книги».

¹⁵ 6 июня 1849 Гаврил Константинович Каза-

ку «жительство имею Сорокского уезда в селение Цао(л)».

¹⁶ 4 апреля 1853 Ясский Земский Суд «сему суду докладывано Липканское Волостное Правление 19 августа 1848 года № 1348 уведомило Липканскую Таможенную Заставу, что: в стаде волов прогоняемых за границу в Молдавию бельцким 3-й гильдии купцом дворянином Гаврилом Казаком, опознал житель селения Фонтины Албы Андрей Брад замешавшагось в господский скот поссессора того селения Степана Луры вола который объявил ему будь то бы о сем, почему Таможенная Застава задержала этого вола с рядовым инвалидной команды Михайлом Хаменчуком отправила в Липканское Волостное Правление для дальнейшего поступления а купец Гаврило Козак с двумя своими служителями насильственным образом от рядоваго Хаменчука отнял и увез с собою, и о спросе против сих обстоятельств Хаменчук хотя и сообщено в Хотинский Земский Суд 4-го декабря 1851 года № 14998-м и 6 ноября 1852 года № 14166 но уведомления и по настоящее время не прислано, а проживающий Сорокского уезда в селение Цаулах дворянин Гаврило Козак, откуда он приобрел означенного вола опознанного Брадом, вовсе не спрошен, не истребовано от него на дворянское происхождение документа и не обеспечена личность его на имение, видно только из дела сего чир заседатель Сорокского Земскаго Суда Корпачинский данною повесткою 18 июня 1852 года № 1079 посессору селения Скаен Луре, запрашивал от него о сем воле сведение о покупке онаго, на которую он отвечал что вола опознанного у Гаврила Козака он будь то бы приобрел покупкою от умершаго брата Андрея Брады Тодора, как он о том уже объявил заседателю Коропачинскому еще в 1851 году и указал свидетелей которые случились при покупке того вола но какие именно свидетели были а равно и где тот отзвзв заседатель дать в деле сведения не имеется для того».

¹⁷ 4 августа 1853 Сорокско-Ясский Окружной Суд «Гаврил Козак, подсудимый за причинение побоев царанке Екатерине Чеботаревой».

Referințe bibliografice

1. ANRM. F. 88, inv. 1, d. 697.
2. Bacalov S. Despre răzăși și răzășie în Țara Moldovei și în Basarabia. Materiale documentare din sec. XIX (partea I). In: Studii de arhondologie și genealogie. Vol. II. Chișinău, 2014.
3. Elita social-politică și economică a Basarabiei. Sec. XIX – începutul sec. XX. Vol. I. Documente. Volum alcătuit de Sergiu Bacalov, Cristina Gherasim, Marina Guțu, Sergiu Demerji, Elena Cojocari. Chișinău, 2014.
4. Бакалов С. Молдавские казаки. Происхождение, эволюция и организационная структура (XVI–XIX вв.). In: Соціальна історія, науковий збірник, за ред. проф. Г. Д. Казьмирчука. Киев, 2012. Вип. VIII.

References

1. ANRM. F. 88, inv. 1, d. 697.
2. Bacalov S. Despre răzăși și răzășie în Țara Moldovei și în Basarabia. Materiale documentare din sec. XIX (partea I). In: Studii de arhondologie și genealogie. Vol. II. Chișinău, 2014.
3. Elita social-politică și economică a Basarabiei. Sec. XIX – începutul sec. XX. Vol. I. Documente. Volum alcătuit de Sergiu Bacalov, Cristina Gherasim, Marina Guțu, Sergiu Demerji, Elena Cojocari. Chișinău, 2014.
4. Bakalov S. Moldavskie kazaki. Proiskhozhdenie, evolyutsiya i organizatsionnaya struktura (XVI–XIX vv.). In: Sotsial'na istoriya, naukoviy sbirnik, za red. prof. G. D. Kaz'mirchuka. Kiev, 2012. Vip. VIII.

Sergiu Bacalov (Chișinău, Republica Moldova). Doctor în istorie, conferențiar cercetător, Institutul de Istorie al Academiei de Științe a Moldovei.

Серджиу Бакалов (Кишинев, Республика Молдова). Доктор истории, конференциар-исследователь, Институт истории Академии наук Молдовы.

Sergiu Bakalov (Chisinau, Republic of Moldova). PhD in History, Research Associate Professor, Institute of History of the Academy of Sciences of Moldova.

E-mail: bacalovsergiu@mail.ru

Ivan DUMINICA

„MONOGRAFIILE” COMUNELOR PLASEI COMRAT, JUDEȚUL TIGHINA, DIN 1943 (I)

Rezumat

„Monografiile” comunelor plasei Comrat, județul Tighina, din 1943 (I)

În articolul dat, în premieră sunt publicate așa-numitele „Monografiile” comunelor plasei Comrat, județul Tighina. Ele au fost alcătuite în anul 1943. Aceste schițe scurte conțin informații de caracter istorico-et-

nografic referitor la 17 comune ce faceau parte din plasa Comrat: Abaclia, Avdarma, Bașcalia, Beșghioz, Ceadâr-Lunga, Chirsova, Chiriet-Lunga, Cioc-Maidan, Comrat, Dezghingea, Joltai, Gaidar, Ferapontievca, Malu-Mare, Românești, Tomai și Tvardița. Populația majoritară a acestei plase sunt bulgari și găgăuzi.

Cuvinte-cheie: „monografiile” comunelor, plasa Comrat, bulgari, găgăuzi.